תולדות

SOURCES

לפי שהיה

Since the scoffers of the generation were saying that Sara became pregnant from Avimelech, because for numerous years Sara was with Avraham and did not conceive from him, **Hashem** therefore **fashioned Yitzchak's facial features similar to** those of **Avraham's.**

ילדי ימיו

The activities of his life and what occurred to him.

SE'IF SUMMARY

סעיף א

Shouldn't the Torah have taught us about the similarity of Yitzchak's facial features to that of Avraham's earlier? Why did it wait until Parshas Toldos? It must be that Yitzchak's similarity to Avraham is important in understanding who he was, and therefore it is taught in this parsha, which deals with Yitzchak's life and history.

א. ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. וביארו חז"ל שכפל לשון הכתוב בא ללמדנו, שנוסף על שהי' "יצחק בן אברהם", הי' מודגש אשר "אברהם הוליד את יצחק", כי הי' דומה לאברהם בקלסתר פניו — "לפי[2] שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה . . הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם".

וכבר הקשו במפרשים[3]: ענין זה, ביטול דברי ליצני הדור "מאבימלך נתעברה שרה", הי' מתאים להשמיענו בסמיכות לסיפור לידת יצחק[4] — ולמה חיכה הכתוב עד עתה — פרשת תולדות — לבטל אמירה זו?

ומשמע, דעם היות שסיבת יצירת "קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם" היתה כדי לבטל דברי ליצני הדור — זה נוגע (גם) לענין עקרי ולענין הקיים גם לאחרי ביטול דבריהם — נוגע לעצם ענינו ועבודתו של יצחק.

ולכן בא ענין זה דוקא בתחילת) פ' תולדות, לפי שעיקרה של פרשה זו — "אלה" — הוא סיפור "תולדות יצחק", קורותיו של יצחק[5]

(בפ' חיי שרה המדובר הוא בהמשך לעניניו של אברהם: מפ' ויצא מתחיל הסיפור ע"ד יעקב: ובפרשת תולדות הוא סיפור קורותיו של יצחק, ועד ש־אחד מהפירושים ב"ואלה תולדות יצחק" הוא — "ילדי ימיו וקורותיו"[6])

וזוהי הדגשת הכתוב, שבסיפור עניניו של יצחק ("תולדות יצחק") נוגע לדעת ש"אברהם הוליד את יצחק", שיצחק "דומה" לאברהם.

ב. בנוגע לענינו ועבודתו של יצחק מצינו דבר והיפוכו:

ידוע שמדתו של יצחק היא מדת היראה, "ופחד יצחק"[7]. שזהו ההפרש בין עבודתו של אברהם לשל יצחק: עבודת אברהם היא במדת האהבה והחסד, "אברהם אוהבי"[8], ושל יצחק — במדת הי־ראה והפחד.

אמנם לאידך — כמה ענינים ביצחק מורים על קשר ושייכות למדת האהבה והחסד:

א) תחלתו, (זמן) לידתו: אמרו חז"ל[9] "בפסח נולד יצחק", וידוע[10] אשר שלש

---

1) ב"מ פז, א. תנחומא פרשתנו א. פרש"י ריש פרשתנו.

2) לשון רש"י.

3) ראה מפרשי רש"י כאן. אלשיך ועוד כאן. וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 101 ואילך.

4) וכפשטות לשון רש"י שתחילת יצירתו של יצחק היתה דומה לאברהם, ודברי ליצני הדור היו רק בעת עיבורה של שרה ("מאבימלך נתעברה שרה"). וכן מפורש בתנחומא שם (הובא בראי"ם באן).

ולפי דברי הגמ' (ב"מ שם) — הי' זה תיכף לאחרי עשיית המשתה גדול שאז "היניקה בנים שרה" (וירא כא, ז) — "ועדיין היו מרננים כו' מיד נהפך קלסתר פנים כו'". וראה חדא"ג מהרש"א שם.

5) להעיר מפרש"י ר"פ נח "ד"א ללמדך כו'".

6) ספורנו כאן.

7) ויצא לא, מב. וראה ת"א ותיב"ע שם. ועוד.

8) ישע' מא, ח.

9) ר"ה יא, ע"א (וראה תוס' שם). רש"י וירא יח, י. ועוד.

10) טאו"ח סתי"ז. וכ"ה בזח"ג רנז, ריש ע"ב.

הרגלים הם כנגד הג׳ אבות — פסח כנגד אברהם, שבועות כנגד יצחק וסוכות כנגד יעקב. ונמצא, שלידת יצחק היתה ברגל שכנגד אברהם. ומובן בפשטות שאין זה במקרה, אלא מפני שכן הוא הדבר מצד תוכן ענינה של לידת יצחק, דמכיון שמציאותו של יצחק „דומה" ל־אברהם (אהבה וחסד), לכן גם לידתו (כפשוטה) היתה ב„רגל" דאברהם[11].

ב) שמו: „יצחק" הוא מלשון „צחוק"[12] — ע״ש „צחוק עשה לי אלקים"[13], ענין של שמחה[14]. והרי שמחה היא תנועה הפכית ממדת היראה והפחד[15] — ואעפ״כ נקרא יצחק בשם המורה על שמחה.

ג) כללות ענינו — ויגדל האיש גו׳ עד כי גדל מאד[16] — תכלית החסד והגדלות.

ד) וארבה את זרעו (ע״י אשר) ואתן לו את יצחק[17].

ועוד.

ג. לכאורה הי׳ אפשר לבאר זה ע״פ הידוע[18], דזה שהעבודות של אברהם ו־יצחק היו בשני קוים שונים וגם הפכיים — הכוונה בזה שעיקר עבודתו של אברהם היתה במדת החסד, אבל לא שהיתה מוגבלת רק בה אלא היתה כלולה גם ממדת הגבורה והיראה, וכמפורש אצל אברהם[19] — „עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה"; וכמו כן הוא ביצחק, שעבודתו היתה כלולה גם ממדת החסד, אלא שעבודתו העיקרית היתה במדת היראה.

ועפ״ז יש לפרש[20] דזה שאמר הכתוב „אברהם הוליד את יצחק", שהקב״ה „צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם" — הכוונה בזה לא רק לתואר פניו הגשמי, כ״א גם ל„קלסתר פניו" הרוחני, כלומר — מדתו ועבודתו, ובא ללמדנו כי בעבודתו של יצחק ישנה עבודת ה־אהבה (דאברהם).

אמנם, לכאורה אין זה ביאור מספיק, כי מאחר ששמו של יצחק בפי כל ותמיד הוא ע״ש השמחה דוקא, עכצ״ל שזהו עיקר ענינו של יצחק[21].

זאת ועוד: ידוע[22] החילוק בין גילה ושמחה — דגילה מורה על רגש של שמחה שאינו באופן גלוי כ״כ [שלכן יכולה להיות ה„גילה" ביחד עם היראה ורעדה, וכמו שנאמר[23] „עבדו את ה׳ ביראה וגילו ברעדה"], משא״כ שמחה היא —

SOURCES

ויגדל האיש

Regarding Yitzchak the *passuk* says "**The man prospered ... until he had grown very great.**"

—The term "very great" signifies abundance, which corresponds to the emotions of love and kindness.

וארבה את זרעו

The *passuk* tells us what Hashem said of Avraham: "**... and I multiplied his offspring and I gave him Yitzchak**".

—This implies that the abundance of Avraham's offspring was through Yitzchak, and abundance reflects the emotions of love and kindness.

עבדו את

Serve Hashem with fear and rejoice with trembling.

SE'IF SUMMARY
סעיף ב

Yitzchak embodied the attribute of awe, in contrast to Avraham who embodied love and kindness. Yet interestingly, we find numerous aspects regarding Yitzchak which resemble love!

---

11) בחדא״ג מהרש״א ר״ה שם (י, ב) ש„יצחק שהוא מדת הדין נברא בפסח שבו הי׳ שולט מדת הדין על המצריים כו׳". אבל בזהר שם (ועוד), שפסח כנגד אברהם והוא מסטרא דימין. וכן הוא לכאורה פשטות הענין, שעיקר ענינו של פסח הוא — גאולת ישראל (לא עונש המצרים), ענין של חסד.

12) רש״י לך יז, יט. — ולהעיר שנק׳ גם „יש־חק" (תהלים קה, ט. ועוד). וראה תר״ח פרשתנו (ה, א. שם ד). ובכ״מ.

13) וירא כא, ו. — ובתו״ח (פרשתנו שם, א: ויצא כה, א) ובכ״מ, שזהו טעם קריאת שם יצחק. וראה פי׳ הר״י בכור שור שם.

14) רש״י שם.

15) ראה גם זהר ר״פ אחרי: עבדו את ה׳ ביראה וגילו ברעדה וכתיב עבדו את ה׳ בשמחה . . הני קראי קשיין אהדדי. וראה בארוכה לקוטי לוי״צ שם (ושם גם בנוגע ליצחק). ולהעיר משל״ה פרשתנו (רפז, ב).

16) פרשתנו כו, יג. וראה לקמן הערה 42.

17) יהושע כד, ג. וארז״ל יצחק בגימ׳ ארבה (שעה״פ להאריז״ל ר״פ בא. מ״ח מס׳ סדר ליל פסח פי״ מ״א).

18) תניא אגה״ק סי״ג (קיט, ב). ובכ״מ.

19) וירא כב, יב.

20) ראה גם ס׳ הליקוטים דא״ח דהצ״צ ערך יצחק ס״ב. ושנ״ב.

21) ולהעיר ממחז״ל (ב״ר ריש פרשתנו — פס״ג, ג) יצחק נקרא אברהם דכתיב אלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם.

22) לקו״ת נצבים מז, רע״א.

23) תהלים ב, יא. — וראה זהר שם: דאסיר לי׳ לב״נ כו׳.

שמחה גלוי[24]. ולפ"ז מה שנקרא בשם יצחק ע"ש הרגש (הגלוי) של „צחוק", מורה (לא על הגילה הכלולה במדת היראה, „וגילו ברעדה", כ"א) על השמחה הגלוי' דוקא.

ומזה מובן, שזה שיצחק „דומה" לאברהם אינו רק מצד התכללות המדות זו בזו (שגם בעבודת יצחק כלולה מדת האהבה), אלא שהשמחה הוא ענין מיוחד ועיקרי ביצחק.

ד. וי"ל ביאור הענין:

מהחילוקים שבין אהבה (מדתו של אברהם) ליראה (מדתו של יצחק): ענינה של אהבה הוא קירוב האוהב אל הנאהב, שאין בזה תנועה של התבטלות האוהב כלפי הנאהב, אדרבה, באהבה מורגשת מציאות האוהב, שהוא נעשה קרוב[25]: משא"כ יראה ענינה — שהאדם מתבטל ומאבד תוקפו ומציאותו כלפי זה שירא ממנו.

דוגמא לדבר — החילוק בין בן ועבד:

היחס בין בן לאביו יסודו (בעיקר) ברגש האהבה שביניהם — והרי אהבת הבן אל אביו אינה מבטלת „מציאותו" של הבן, כ"א כפי שהוא במציאותו יש לו קירוב (ואהבה) אל אביו: משא"כ היחס של העבד לאדונו קשור (בעיקר) במדת היראה (יראת העבד מאדונו), שענינה ופעולתה הוא הביטול — שמקבל עליו את עול אדונו וכפוף ובטל אליו.

וכן הוא בעבודת השם:

ידוע שבנ"י הם „אם כבנים אם כעבדים"[26]: „בנים אתם לה' אלקיכם"[27], „עבדי הם"[28]: ההתבוננות בקירובו של הקב"ה לישראל, „כי אתה אבינו"[29], מעוררת ומגלה האהבה לה': וההתבוננות בזה שהקב"ה הוא „מלכנו" מעוררת ומגלה היראה והביטול.

והחילוק בין שתי המדות הללו (אהבת השם ויראתו) בפעולתן בנפש האדם הוא: האהבה מעוררת התקרבות האדם להקב"ה: היראה פועלת בהאדם הרגש הביטול והשפלות לפניו ית'.

ה. והנה במדת ה„ביטול" והשפלות מצינו, שלא זו בלבד שצ"ל הזהירות שהאדם לא ייעשה ע"ז כ„אסקופה הנדרסת"[30] ח"ו — אלא עוד זאת, שהביטול משמש ג"כ הכנה והכשרה להתקרבות להקב"ה. כלומר, אין מטרת היראה והביטול שהאדם יבוא לידי מסקנה שהוא אינו כלום ותו לא, אלא אדרבה, שמכיון שהוא בטל, ביכלתו להתקרב להקב"ה.

ואדרבה: מדת ההתקרבות להקב"ה ע"י הקדמת הביטול היא ביתר שאת ממה התקרבות שמצד האהבה לבדה. כי מאחר שמדת האהבה קשורה עם הרגש מציאות עצמו (שהוא מתקרב להשם), והרי האדם הוא נברא בעל גבול, לכן, גם מדת התקרבותו להקב"ה היא בהגבלה: דוקא כשהאדם מבטל את עצמו (על ידי שמעורר בנפשו מדת היראה), הרי הוא מכשיר א"ע להיות כלי להת-

24) כמובן גם מזהר שם, ד„עבדו את ה' בשמחה" היא בסתירה ל„עבדו את ה' ביראה" (אף שאפ"ל „וגילו ברעדה").

25) ראה בארוכה בזה — ספר הערכים־חב"ד ח"א ערך אהבה סעיף ב־ג. ושו"נ. שם ערך אהבת ה' סעיף ד. ושו"נ.

26) פיוט „היום הרת עולם" בתפלת מוסף דר"ה. וראה הפטורת פרשתנו (מלאכי א, ו) בן גו' ועבד גו' אי' כבודי גו' אי' מוראי גו'.

27) פ' ראה יד, א.

28) בהר כה, מב. שם, נה.

29) ישעי' סג, טז.

30) ל' הש"ס — ע"ירובין צח, א.

SE'IF SUMMARY

סעיף ג

Perhaps we can explain the aspects resembling love and kindness in Yitzchak's life by realizing that although awe was his principal emotion, Yitzchak was not limited to expressing awe, and also possessed the emotion of love.

However, since Yitzchak's very name reflected joy, a characteristic synonymous with love, this emotion could not have been something additional and secondary in his life, rather it must have been essential to his being.

סעיף ד

Love doesn't demand submission of the lover to the one being loved, on the contrary: he is expressing himself; he is becoming closer to what he loves. Conversely, the emotion of awe denotes that one surrenders and forgoes his ego to the one he is fearing. The Jewish people relate to Hashem both through love, which arouses a closeness towards G-dliness, and through awe, which leads to the nullification of self towards G-dliness.

סעיף ה

When developing an emotion of awe for Hashem, one must realise that fear and submission is not an end in itself; instead, its purpose is to bring **oneself** closer to Hashem. In fact, by way of fear, one can reach closer to Hashem than through love. For, as we learned above, when one experiences love, one is feeling oneself. Because the human being is limited, his connection to Hashem through love is limited too. By way of awe, however, when one is >>

גלות אלקות שלמעלה ממדידה והגבלה (בלשון הכתוב[31] „מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח", שרוממות השם וקדושתו שוכנת דוקא אצל „דכא ושפל רוח").

וכמו שמצינו גם בדוגמא הנ"ל (סעיף ד) דעבד ואדון, שאחז"ל[32] „עבד מלך — מלך", כלומר: דוקא משום שהוא עבד, ה"ה „כלי" שבו וע"י מתגלה תוקפו של המלך: היות שכל מציאותו הוא עבד המלך, שאין לו שום מציאות ותוקף לעצמו כלל, הרי שכל תוקפו אינו אלא תוקפו של המלך המתגלה על ידו.

ו. זהו גם אחד מהביאורים בהבקשה[33] „ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך" — דלכאורה, שני ענינים אלו הם הפכים זמ"ז: „ונפשי כעפר לכל תהי'" הוא ביטול גמור, כעפר „שהכל דשין בו"[34]; ו„פתח לבי בתורתך" הוא, אדרבה, ענין של „מציאות" (לב המרגיש ומבין), ועוד יותר — פתיחת הלב, שהיא תנועה של התפשטות והתרחבות (היפך הביטול) — ואיך יתכן לומר, שהדרך לפתוח לבו בתורת השם היא ע"י הקדמת „ונפשי כעפר לכל תהי'"?

אלא שהיא הנותנת[35]: בלי הקדמה זו של „ונפשי כעפר לכל תהי'", כשהכשרת האדם לקליטת דברי תורה היא רק בגיעת מוחו ושכלו ותו לא — אי אפשר לו להגיע לפתיחת לב אמיתית „בתורתך". כי התורה היא חכמתו של הקב"ה, שלמעלה באין ערוך משכלו (המוגבל) של נברא — והאדם בכח עצמו יכול להשיג רק חלק הכי מצומצם ביותר ממנה[36].

אמנם כשהאדם מבטל את עצמו, ועד שהוא מרגיש את עצמו כמו עפר — „ונפשי כעפר לכל תהי'" — הרי דוקא ע"ז נעשה מוכשר לקבל תורתו של הקב"ה ועד — בהבנה והשגה, ויתרה מזה באופן ד„פתח לבי בתורתך" — להגיע להרחבה אמיתית דפתיחת הלב, ולקלוט „תורתך" (— של השם, כפי שהיא למעלה משכל הנברא). והיינו משום שאין בפתיחת הלב הלזו הרגש של מציאות עצמו (המונעת קליטת תורתו של הקב"ה שלמעלה לגמרי ממציאות הנבראים) — וכל ענינה היא פתיחת הלב של קדושה.

ז. ע"פ כל הנ"ל י"ל גם בנוגע ליצחק:

היראה אצל יצחק, היתה הכנה והכשרה להשמחה ופתיחת הלב בעבודת השם, הבאה ע"י הקדמת הביטול. ולכן נקרא בשם יצחק — מלשון צחוק ושמחה, המורה על התרחבות והתפשטות (עד להתפשטות שאין בה הגבלה, כידוע[37] ששמחה פורצת כל הגדרים) — כי בירא וביטול של יצחק מתגלה תגבורת החיות, הרחבות האמיתית דקדושה („פתח לבי בתורתך").

וזהו מה שמלמדנו הפסוק — „ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק", שיצחק הי' דומה לאברהם (ועד שלידתו היתה בפסח דוקא, הרגל

31) ישעי' נז, טו.

32) רש"י בהעלותך יב, ח. ספרי (ורש"י) דברים א, ז. ועוד (ובשבועות מז, ב: כמלך).

33) תפלת אלקי נצור (ברכות יז, א).

34) עירובין נד, א.

35) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 326. לקו"ש חכ"ו ס"ע 250 ואילך.

36) בחלקה שיש להאדם שייכות אליו (משא"כ זה ששכל הנברא בו הוא כמו חוש המישוש בנוגע לשכל).

37) ד"ה שמח תשמח תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' רכג ואילך).

SOURCES

מרום וקדוש

I — Hashem — **dwell on high, in holiness; yet with those who are crushed and low-spirited.**

—This means that the exaltedness of Hashem is found specifically in the company of the crushed and the low-spirited.

ונפשי כעפר

My soul should be like dust to all; open my heart to your Torah.

שהכל דשין

On which everyone tramples.

SE'IF SUMMARY

>> submitting himself to Hashem, one is no longer constrained by human limits and can connect to Hashem in an unlimited manner.

סעיף ו

With this explanation we understand what we ask Hashem in the end of *Shemoneh Esrei,* "My soul should be like dust to all; open my heart to your Torah." Seemingly, one's soul becoming like dust embodies absolute nullification while the opening of one's heart is self-expression — two opposites! The idea is, however, that by first nullifying oneself before Hashem, one can reach beyond one's limits and access Hashem's Torah the way it infinitely transcends the human mind. Then, when the person opens his heart to connect to Torah, he is not expressing himself, rather G-dliness.

שכנגד אברהם) — מאחר שענינה של עבודת יצחק במדת היראה היא התקרבות להקב"ה: אלא שמכיון שהיא התקרבות בלחי מוגבלת (שלמעלה ממציאות הנבראים) הרי היא באה ע"י היראה ובטול דוקא[38].

וענין זה, שעבודתו הרוחנית של יצחק היא שמחה ופתיחת הלב, המורה על תנועה של הרחבה, בא לידי ביטוי גם בחייו דנשמה בגוף, ועד לגשמיות הגוף, שמצינו ביצחק במיוחד הרחבה (גם) בגשמיות כפשוטה — ובזה מדובר ברוב הסדרה:

תחילת הסיפור (אודות יצחק עצמו) היא ציווי השם אליו „אל תרד מצרימה גו' גור בארץ הזאת גו'"[39] שאינו אצל אברהם ויעקב, וטעם הדבר — מפני „שאתה (דוקא) עולה תמימה"[40], דוקא יצחק נתקדש בקדושה כזו שבגללה „אין חוצה לארץ כדאי לך"[41] (בהתאם להנת"ל שע"י היראה וביטול של יצחק נעשה כלי להקדושה שלמעלה מן העולם).

וע"ז נמשך בו ריבוי ברכות השם, וכהמשך הסיפור ע"ד הברכות שזכה בהן יצחק בהיותו בגרר, עד שכנ"ל „ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד"[42], גדלות שלמעלה ממדידה והגבלה:

אח"כ בא הסיפור אודות הבארות שחפר יצחק, שסיומו וחותמו — „ויקרא שמה רחובות גו' כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ"[43], רחבות דקדושה:

ואח"כ[44] — אריכות הסיפור בנוגע לברכות יצחק, שהן ברכות נעלות ביותר ש„לא מצינו ענין ברכות כאלה לא באברהם ולא ביעקב"[45], עד שאפילו ברכות משה אינן כברכות יצחק[46] — כי דוקא על ידי מדת היראה והביטול דיצחק נמשכת הרחבה, תגבורת החיות (והשפע) שלמעלה ממדידה והגבלה.

ח. הסברת השייכות בין מדת היראה דיצחק לענין ה„הרחבה" בעומק יותר י"ל:

אמרו חז"ל[46] האבות הן הן המרכבה, כי כמו שהמרכבה בטלה לגבי הרוכב המנהיג את המרכבה כרצונו, כן הוא אצל האבות, שכל עניניהם ועשיותיהם היו „מונהגים" מרצון העליון.

וכן הוא בנוגע למדות האבות — זה בחסד וזה בגבורה כו' — שאין כוונת הדברים שסיבת ומקור מדתם זו מפני שכן הי' טבע נפשם, אלא מפני שהיו „מרכבה" למדה זו שלמעלה[47]: אברהם הי' מרכבה למדת החסד דלמעלה ובהתאם למדה זו היתה כל הנהגתו, ולכן היתה (עיקר) עבודתו במדת האהבה:

38) ולהעיר שגם חסד דאברהם, מכיון שענינו הקירוב לה', יש בו ענין הביטול, „ואנכי עפר ואפר" (ראה תניא אגה"ק ס"ב. לקו"ת עקב יז, ג ואילך. ובכ"מ) — אלא שאינו כיצחק שעיקר ענינו יראה וביטול. ואכ"מ.

39) כו, ב־ג.

40) רש"י שם (מב"ר פס"ד, ג).

41) ל' רש"י.

42) כו, יג. וראה רש"י שם (מב"ר שם, ז): זבל פרדיתיו בו'. וראה שם, יב ובפרש"י.

43) כו, כב. וראה רמב"ן (ועוד) שם דקאי על ביהמ"ק הג' (שאז ירחיב ה"א את גבולך גו'). ור־להעיר, שלעתיד יאמרו ליצחק דוקא כי אתה אבינו (שבת פט, ב. נת' בתו"א פרשתנו בארוכה).

44) כז, א ואילך (והוא חלק גדול דהסדרה).

45) סדור עם דא"ח ש' התקיעות בסופו (רמז, ב).

46) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

47) ראה בפרטיות ספר הערכים־חב"ד ערך אבות בתחילתו וערך אברהם אבינו בתחילתו. וש"נ.

SOURCES

אל תרד

Do not go down to Egypt ... Reside in this land ...

שאתה עולה

For you are a burnt offering without blemish because of the *Akeida*, and therefore **residence outside *Eretz Yisroel* is not befitting you.**

האבות הן

The *Avos* are the chariot of Hashem.

SE'IF SUMMARY

סעיף ז

We can now explain why Yitzchak's name and other aspects of his life resembled love even though he embodied awe. This is because Yitzchak's fear was only a prerequisite for the ultimate joy, love and expression in serving Hashem — one that is not limited by human constraints. This is reflected in numerous aspects of Yitzchak's life, such as the tremendous *brachos* of abundance he was blessed with from Hashem. Therefore specifically here in Parshas Toldos, the *parsha* dedicated to the narrative of Yitzchak's life, the Torah relates, "Avraham gave birth to Yitzchak" — that Yitzchak's attributes resembled his father Avraham's attributes of love.

ועד"ז ביצחק שהי' מרכבה למדת ה־גבורה דלמעלה, ולכן היתה (עיקר) עבו־דתו במדת היראה.

ט. והנה בנוגע למדת הגבורה של־מעלה מבואר[48], שבשרשה ומקורה אין ענינה — דין וצמצום (מניעת ההשפעה), אלא אדרבה, גבורה מלשון תגבורת, תג־בורת החיות (ע"ד גבורות גשמים[49]).

וההפרש בין מדת החסד למדת ה־גבורה הוא, שמדת החסד, מכיון שענינה השפעה אל הזולת, לכן על ידה באה ה־השפעה באופן שיוכל המקבל לקבלה[50]; משא"כ מדת הגבורה היא השפעה בהת־גברות רבה (השפעה שלפי ערך ה"מש־פיע") [אלא שמזה נמשך ונשתלשל אח"כ ענין הצמצום והגבורה (מניעת השפע) כפשוטה, בפרט כשהמקבל אין ביכלתו להכיל שפע רב כזה].

ונמצא, שלא זו בלבד שענין הגבורה והדין שלמעלה אינו בשביל הדין עצמו־ח"ו, וכל מטרת הדין הוא רק חסד [כ־ידוע[51] בענין עונשי התורה, שאין מטר־תם העונש עצמו ח"ו, אלא כדי למרק ולזכך את האדם עד שיתכפר לו החטא, שלכן כל התורה — כולל עניני העונש שבה — נקראת "תורת חסד"[52]] — אלא עוד זאת, שעצם מדת הגבורה שלמעלה בשרשה ומקורה אינה ענין של דין ומני־עת השפע, אלא אדרבה — תגבורת ה־השפעה דוקא[53].

י. ומשתי מדותיו יתברך, חסד וגבו־רה, נשתלשלו ונמשכו בהאדם שתי ה־מדות דאהבה ויראה בעבודתו יתברך:

ממדת החסד דלמעלה, שהיא השפעת חסדו ית' שלפי ערך הנבראים ואשר ב־יכלתם לקבל, נמשך באדם הרגש ה־אהבה, כי כאשר מרגיש חסדו של הקב"ה, הנה כמים הפנים לפנים מתעורר האדם להתקרב אל השם:

ומדת הגבורה דלמעלה — תגבורת ההשפעה (שלמעלה ממדידה והגבלה של הנבראים) — מעוררת באדם את הרגש היראה והביטול, שע"ז ביכלתו לקבל גם תגבורת השפע (ע"ד משנת"ל, שהבי־טול ד"ונפשי כעפר לכל תהי'" הוא כלי ל"פתח לבי בתורתך").

הרי מובן, שאין מדת היראה של יצחק ענין הפכי ממדת האהבה של אברהם — שהרי ענינה ותכליתה של היראה והביטול הוא כדי שתאיר אצלו תגבורת החסד שלמעלה[54], ויתקרב אל השם ביתר שאת ויתר עז[55].

48) תו"א ט, ג'. וראה שם קיז, ב. ובכ"מ.

49) משנה ריש תענית.

50) להעיר מתענית כג, א: רוב טובה . . אינן יכולין לעמוד.

51) לקו"ת מטות פו, סע"ב. ובכ"מ. — וראה לקו"ש חכ"ג ע' 98 ואילך, שכ"ה גם ע"ד הפשט ע"ש.

52) משלי לא, כו.

*) ומשמע שם שהכוונה גם לגבורה דאצילות. וראה לקמן הערה 53. וצ"ע. ואכ"מ.

53) וראה זח"ג (קכט, א) דבעתיקא "כולא ימ־נא" (היינו שיש שתי "ידות" (והנהגות), אלא ששתיהן "ימינא" וחסד). — ובכ"מ מבואר שיצחק הוא גבורות דעתיק (תו"א לט, ב. ס' הליקוטים דאו"ח דהצ"צ ערך יצחק סעיף ג (וש"נ). ועוד).

54) ולהעיר שדוקא זמן מנחה (דשבת) — שכ־נגד יצחק והוא תקנה והוא זמן גבורות (ראה זח"ב סג, א. ועוד. ד"ה ואני תפלתי, תרנ"ד. ועוד) — נק' "רעוא דרעוין" (זח"ג קכט, א), תכלית החסד, עוד יותר מחסד דאברהם (תפלת שחרית).

אבל להעיר משבת (קיח, סע"א) דאז נחלה בלי מצרים דיעקב.

55) ולהעיר מד"ה למען יחלצון תר"פ (סה"מ תר"פ ע' קיד ואילך) בטעם שיצחק נק' "ידיד"

SE'IF SUMMARY

סעיף ח

On a deeper level, Yitzchak's attribute of *gevurah* (synonymous with awe) wasn't a mere prerequisite for love, but instead, it itself was essentially an ultimate expression of abundance. To explain, let us first recognize that the emotions which Avraham and Yitzchak embodied were not due to *their human nature,* but rather a manifestation of Hashem's supernal emotions.

סעיף ט

In its root, Hashem's emotion of *gevurah* does not express judgment and severity, but rather the opposite, *extreme* giving. Unlike *chesed* which is focused on the *receiver* — only giving what he can handle and appreciate — *gevurah* gives abundantly, according to the ability of the *giver.* Although in its source *gevurah* is the ultimate abundance, it leads to *tzimtzum*, because for the receiver, this abundance beyond his grasp is not appreciated and is interpreted as strict judgment.

SE'IF SUMMARY
סעיף י

When Hashem displays *chesed,* the receiver is aroused with *love* for Hashem. When Hashem displays His abundance coming from *gevurah,* awe and submission is developed by the receiver. Through the submission, the receiver reaches beyond his limits and can properly appreciate Hashem's abundant kindness, developing a closeness to Him. Hence, Avraham and Yitzchak both exemplified closeness to Hashem: Avraham through the emotion of *chesed,* and Yitzchak through the emotion of *gevurah*. As understood from above, it was specifically Yitzchak who was granted the greatest blessings, more so than Avraham and Yaacov, by means of his prior awe.

וזהו הטעם שדוקא אצל יצחק מצינו ענין הברכה בריבוי ש„לא מצינו ענין ברכות כאלה לא באברהם ולא ביעקב" כנ"ל — כי דוקא על ידי מדת היראה דיצחק נמשכת תגבורת **השפע שלמעלה ממדידה והגבלה[55] —**

(לרש"י **שבת** קלז, ב. וכ"ה בזח"א צו, רע"א, **המורה על תוקף האהבה ביותר — כי אהבה דיצחק היא אהבה כרשפי אש (שלמעלה ממדוה"ג), משא"כ אהבת אברהם שהיא אהבה כמים, אהבת** עולם. **ע"ש.**

56) **וע"פ הנ"ל בפנים בטעם לידת יצחק בפסח דוקא (רגל דאברהם) מובנת השייכות דברכות יצחק לפסח דוקא (רש"י פרשתנו כו, ט מפדר"א פל"ב).**

ולהעיר מדעת הזהר אמור (רע"מ צט, ב) שהי' בר"ה. ומובן ע"פ המבואר בסדור שם (הערה 45) השייכות דתק"ש לתגבורת ההשפעה ע"י גבורות דיצחק דוקא. ע"ש.

57) **ישעי' סג, ז.**

ברכת „רב טוב לבית ישראל . . כרוב **חסדיו"[57], רב טוב גשמי ורב טוב רוחני, ובגשמיות וברוחניות גם יחד,**

ובטוב הנראה והנגלה דוקא, למטה מעשרה טפחים, כפשוטו ממש.

(משיחת ש"פ אחרי תשמ"א)

IN REVIEW:

1. What are the four examples the Rebbe brings where the attribute of love is seen in Yitzchak?
2. What is the difference between *gilah* and *simcha*?
3. What is the difference between a son's relationship with his father and that of a slave with his master?
4. According to the explanation in our sicha, why was Yitzchak too holy to descend to Egypt, unlike Avraham and Yaakov?
5. What is the major point of difference between the first explanation provided and the *"omek yoiser"?*

לוח ראשי תיבות

א"ע	את עצמו	**ועד"ז**	ועל דרך זה	**ע"י**	על ידי
אח"כ	אחר כך	**ועפ"ז**	ועל פי זה	**ע"פ**	על פי
ג"כ	גם כן	**זמ"ז**	זה מזה	**ע"ש**	על שם
ה"ה	הרי הוא	**ח"ו**	חס ושלום	**עי"ז**	על ידי זה
הנ"ל	הנזכר לעיל	**כ"א**	כי אם	**עכצ"ל**	על כרחך צריך לומר
ואעפ"כ	ואף על פי כן	**כ"כ**	כל כך	**שאחז"ל**	שאמרו חז"ל
וי"ל	ויש לומר	**להנת"ל**	להנתבאר לעיל	**שבנ"י**	שבני ישראל
ולפ"ז	ולפי זה	**משא"כ**	מה שאין כן	**שכנ"ל**	שכנזכר לעיל
וע"י	ועל ידו	**ע"ד**	על דרך	**שצ"ל**	שצריך להיות